

Natuursignalen

IVN Mark & Donge Herfst 2026

Vogeltuin in Prinsenbeek

Redactie en AI

Let's talk about..... paddenstoelen

Natuursignalen

IVN Mark & Donge - HERFST EDITIE 2026

foto: Hans van de Roer, groenpootruiter

foto's voorpagina

boven: Ilona Muskens, tijgerspin

onder: Hans van de Roer

DAGELIJKS BESTUUR

VOORZITTER

Peter van der Ark,
voorzitter@ivn-markendonge.nl

SECRETARIS

Angelique van Lankveld
secretariaat@ivn-markendonge.nl

PENNINGMEESTER

Ben Zielschot
penningmeester@ivn-markendonge.nl

LEDENADMINISTRATIE

Informatie over lidmaatschap, contributie
en/of aanmelden voor lidmaatschap via website:
www.ivn.nl/afdeling/mark-donge
zie onder lidmaatschap en contributie.

Adreswijziging en opzegging:
ledenadministratie@ivn-markendonge.nl

Inhoud

- 3 Van de redactie
- 3 Oproep van het bestuur
- 4 Vogeltuin in Prinsenbeek
- 6 Schuilen tijdens storm
- 7 Big Jumo 2027
- 8 Onder de loep
Cursuswerkgroep
- 9 Ledendag IVN Mark & Donge
- 10 Geelpoothoornaar
controverse
- 11 Strijbeekse beek
internationaal
- 12 Let's talk about
paddenstoelen
- 12 Wandelingen in het najaar

Colofon

Redactie:

René Megens
Carla Nieuwenhuizen
Peter van Gils, fotoredactie
nsredactie@ivn-markendonge.nl

@copyright; niets uit deze uitgave
mag worden gekopieerd of anderszins
gebruikt zonder uitdrukkelijke
toestemming van auteur/
fotograaf

De redactie behoudt zich het
recht voor om ingezonden artikelen
in te korten of anderszins te
wijzigen.

53e jaargang Herfst 2026
uitgave van IVN Mark & Donge
verschijnt 4x per jaar

Sluitingsdatum kopij
winter editie
21 november 2026

Van de redactie

RENÉ MEGENS

Afgelopen zomer was uitzonderlijk warm en droog. Het dorre gele gras, vroegtijdige bladval, weerwaarschuwingen, de lage waterstanden in rivieren, beken en vennen, en een groot aantal natuurbranden. We hebben het allemaal mogen ervaren. Het is genoegzaam bekend dat de impact voor de natuur erg groot is en dat we met zijn allen nog te weinig doen om het tij te keren. Dat is helaas geen fraai beeld.

Redactie vlnr: Carla Nieuwenhuizen, René Megens en Peter van Gils

Oproep van het bestuur!

Beste leden van IVN Mark & Donge

Reeds vele jaren ontvangen jullie 4 keer per jaar een prachtig verenigingsblad, Natuursignalen. Belangrijk voor de verbinding binnen onze vereniging, met informatie over onze activiteiten en interessante achtergrondartikelen. Sinds het voorjaar zijn we al op zoek naar uitbreiding van de redactie, er is ruimte voor 1 of 2 redacteurs. Leuk, afwisselend werk in een enthousiast team, de tijdinvestering is beperkt. Je kunt je passie voor de natuur hier goed in kwijt.

Als er geen versterking komt, kan de verschijning van Natuursignalen, dat al 53 jaar bestaat, niet langer gegarandeerd worden. En dat zou ontzettend jammer zijn. Het bestuur doet daarom deze dringende oproep aan de leden

Het is daarom bemoedigend dat je steeds meer uiteenlopende initiatieven ziet 'van onderaf'. Kleine particuliere verenigingen of individuen die met hun bevoegenheid en liefde voor de natuur iets in beweging krijgen en anderen daarin meenemen. Niet wachten op de overheid maar zelf aan de slag.

Een mooi voorbeeld hiervan is het artikel over Tim van Oerle, die concreet voor de natuur aan de slag ging, zowel thuis als bij zijn bedrijf (pag 4). Het leert ons dat we allemaal, binnen onze mogelijkheden, de natuur kunnen helpen.

En wat dacht je van onze eigen cursuswerkgroep, die op pag 8 onder de loep wordt genomen. De vrijwilligers van de werkgroep slagen er met hun kennis en bezieling telkens weer in om de deelnemers van de voor- en najaarscursus en de natuurgidsenopleiding te enthousiasmeren voor de natuur. Belangrijk en nuttig werk.

Dan is er ook nog een dringende oproep van het bestuur, hieronder te lezen. Het gaat over de bezetting van de redactie. Voor de continuïteit van Natuursignalen is uitbreiding noodzakelijk. Of vinden we het geen probleem als de artikelen voortaan door AI geschreven worden? Voor de gein hebben we een artikel geheel door AI laten schrijven. Hopelijk was dat eenmalig. We zijn benieuwd of jullie het artikel herkennen.

In deze editie onder andere ook aandacht voor de samenwerking ten behoeve van de Strijbeekse beek, de geelpoethoornaar die de gemoederen bezig blijft houden en de bijzondere en verborgen wereld van de schimmels.

Veel leesplezier!

foto: Hans van de Roer, grote zilverreigers

om naar voren te treden en een bijdrage te leveren. We zouden dat enorm waarderen. Natuursignalen wordt voor en door de leden gemaakt!

Heb je interesse, of wil je nadere informatie?: mail naar nsredactie@ivn-markendonge.nl

Namens het dagelijks bestuur,
Peter van der Ark
Voorzitter

Vogeltuin in Prinsensbeek

RENÉ MEGENS

foto: René Megens, Tim in de vogeltuin

'Dat je met ingrepen de natuur kunt helpen is echt magisch'

In een onopvallende wijk in Prinsensbeek word ik enthousiast ontvangen door Tim van Oerle. Samen met zijn broer is hij eigenaar van Natuurhuisje.nl, een platform voor de huur en verhuur van vakantiehuisjes in de natuur. Maar de aanleiding tot het bezoek is de bijzondere tuin die hier is aangelegd.

Tijdens het gesprek wordt snel duidelijk dat Tim een grote liefde voelt voor de natuur. Deze werd hem met de paplepel ingegoten, toen zijn vader een stukje bosgrond kocht bij Galder, waar ze ieder weekend naartoe gingen. Daar zag hij zijn eerste kuifmees en toen was de passie voor vogels geboren.

Door een stom toeval kreeg Tim een paar jaar geleden de kans om het huis te kopen, waar hij nu met zijn gezin woont. Verborgen achter het huis bleek een tuin te liggen van liefst een hectare groot. Enigszins verwilderd en dichtgegroeid en in een stijl die niet aansprak. Maar Tim beseftte dat dit een bijzondere plek was en zag het perspectief.

'Ik wilde een tuin aanleggen die vogels aantrok. Als je veel vogels wilt in je tuin, moet je hun habitats inrichten. Veel insecten, de juiste planten, broedgelegenheid, etc. Een grote diversiteit is dan nodig, want alles hangt samen in de natuur.'

Nu, ruim 2 jaar later, en na heel veel werk, is een prachtige biodiverse tuin ontstaan. Grotendeels met inheemse

planten. Het voelt aan alsof je door een ongerept natuurgebied loopt. Maar liefst 1200 flora- en faunasoorten zijn hier inmiddels geïdentificeerd. Bij de transitie kwam zijn studie bos- en natuurbeheer goed van pas. Er is een boomlaag met oude loof- en naaldbomen. Mooi verlengd door een parkje naast zijn tuin, met oude eiken. Een struiklaag met o.a. meidoorn, hazelaars en sleedoorn. En een kruidlaag met allerlei bloemenmengsels. Zo is een mooie gelaagdheid gecreëerd. Veel doorkijkjes en open plekken. Een hooiruiter met gemaaid gras en uitgebloeide bloemen, als schuilplek voor kleine dieren en insecten. Een zone met struikheide en met heide geassocieerde planten, zoals gaspeldoorn, vlasbek en brem. En hoopjes met kaal, arm zand die veel zandbijtjes trekken. Diverse dode boomstammen. Blickvanger van de tuin is de stromende beek die door de tuin loopt en uitkomt in de grote vijver. Aansluitend een plas-dras gebiedje. Vogels zijn gek op het beekje, o.a. de kleine barsijs, appelvink, putter, bonte en grauwe vliegenvangers en gele kwikstaarten lieten zich hier al zien. Nog verrassender waren de bezoeken van de befljster en de draaihals.

'Ik zou het fantastisch vinden als hier struweelvogels zoals de grasmus, braamsluiper en spotvogel gaan broeden. De struiklaag moet hier nog wel beter voor ontwikkeld worden.'

Vlinders weten hun waardplanten hier te vinden en zetten hun eitjes af. Naast vogels zijn vlinders ook een passie van Tim. Hij wijst naar een passerende atalanta en even

later vliegt een distelvlinder voorbij. Ook de kleine parelmoervlinder, de koninginnenpage en de kleine vuurvlin- der zijn hier gezien. Een opgespannen wit laken is een aanwijzing voor de regelmatige nachtelijke sessies met bevriende biologen, voor de observatie van nachtvinders. Vele bijzondere en fraaie exemplaren streken hier reeds neer.

'Dan plant ik vlasbek aan en vind ik er later rupsen in van de vlasbekuil, een prachtige nachtvlinder. Het idee dat je met ingrepen de natuur kunt helpen, dat is echt magisch.'

De bevrogenheid van Tim voor de natuur blijft niet beperkt tot zijn achtertuin, maar zien we ook terug bij Natuurhuisje.nl. Inmiddels gaat 5% van de omzet naar concrete natuurprojecten in Nederland en België, waarbij samengewerkt wordt met kleine stichtingen, zoals Straatboer, Streektuinen en Hoopheggen. 'Dat zijn particuliere initiatieven van mensen die er echt wat van willen maken, veel goede energie. Er zijn veel van dit soort initiatieven. Door burgers opgezet, niet door de overheid opgelegd. Dat is wel hoopgevend. Dat we met ons bedrijf zo kunnen bijdragen aan natuurbescherming, daar worden we gelukkig van. Op veel zaken heb ik geen invloed, maar ik wil me vooral afvragen wat ik wel kan doen. We hopen en zien dat we andere bedrijven hiermee positief beïnvloeden.'

Terug naar de tuin. Tim is ervan overtuigd dat we ook op individueel niveau nog veel kunnen bereiken. 'Als je alle private tuinen in Nederland bij elkaar neemt, heb je de omvang van een heel groot nationaal park. Hoe mooi zou het zijn als iedereen zijn tuin vergroent, stenen eruit, di-

versiteit aan planten. Dat zou de biodiversiteit flink ten goede komen.'

Na een warme, droge zomer is de herfst in aantocht. Wat gebeurt er dan in de tuin? 'Uitvoerend niet heel veel, vooral maaien en bijhouden. Maar de ideeën voor doorontwikkeling van de tuin gaan altijd door. Het meest interessante in de herfst vind ik de vogeltrek, omdat er dan vogels een stop maken in de tuin, die je buiten de vogeltrek niet ziet.'

Bij het afscheid nemen zien we nog een sperwer met prooi over de tuin vliegen. Een mooi slotakkoord.

Meer weten? De tuin is te bezoeken, contact via de website: vogeltuyn.nl

Op zaterdag 22 mei 2027 houden we een BioBlitz in de vogeltuyn in Prinsenbeek: één hectare, één dag, en de uitdaging om samen zoveel mogelijk soorten vast te leggen. We zoeken specialisten en liefhebbers op het gebied van onder andere planten, mossen, bijen, zweefvliegen, kevers, dagvlinders, libellen, spinnen, amfibieën en reptielen. Kortom: alles wat leeft - behalve de vogels, die houden we zelf wel in de gaten :).

Het terrein is normaal niet vrij toegankelijk, dus dit is een unieke kans om eens rond te struinen. Voor koffie, thee en een gezellige sfeer wordt gezorgd.

Meld je aan via timvanoerle@hotmail.com en laat weten in welke soortgroep(en) je thuis bent. Tot 22 mei!

foto: Hans van de Roer

Schuilen tijdens storm

ANNETTE IMMERS

Stormen zijn niet alleen indrukwekkend om naar te kijken – ze kunnen ook levensgevaarlijk zijn voor dieren in het wild. Of het nu gaat om vogels, kleine zoogdieren, insecten of zelfs vissen: een hevige storm brengt wind, regen, overstromingen en extreme temperaturen met zich mee. Maar hoe overleven dieren deze periodes?

Een storm kan voor dieren levensbedreigend zijn. De wind kan nesten vernietigen, bomen doen omwaaien en dieren van hun schuilplaatsen blazen. Bij regen en overstromingen kunnen dieren verdrinken of onderkoeld raken door een natte vacht of natte veren. Zonder beschutting kunnen kleine dieren bij kou onderkoeling oplopen, vooral als hun vacht nat wordt. Stormen kunnen planten en bomen vernietigen, waardoor voedsel schaars wordt. Dieren moeten energie besparen om te overleven. Overstromingen en wind kunnen habitats vernietigen, waardoor dieren hun thuis kwijtraken.

Elke diersoort heeft zijn eigen strategie om een storm te overleven.

Vogels

Vogels zijn meesters in overleven tijdens stormen. Ze gebruiken verschillende tactieken. Zo bouwen ze hun nesten op beschutte plekken. Spechten, uilen en boomklevers nestelen in holtes in bomen, die bescherming bieden tegen wind en regen. Vogels zoals merels en zanglijsters bouwen hun nesten in dikke, beschutte struiken, zoals meidoorn of vlier. Huismussen en gierzwaluwen nestelen graag in gebouwen, in gaten in muren, dakpannen of nestkasten.

Verder klitten vogels zoals spreeuwen en meeuwen in grote groepen samen om warmte en bescherming te zoeken. Ook vertonen sommige vogels, zoals ganzen en eenden vluchtgedrag. Ze vliegen voor de storm uit om een veilige plek te vinden.

foto: Hans van de Roer

Kleine vogels, zoals vinken, zoeken bij storm beschutting in dichte begroeiing of zelfs in schuren en schuurtjes. Watervogels (zoals zwanen en eenden) zoeken een veilige plek in rietvelden of achter drijvende planten.

Kleine zoogdieren

Kleine zoogdieren zoals muizen en konijnen hebben ondergrondse schuilplaatsen nodig om te overleven. Mollen en woelmuizen leven ondergronds in tunnels, waar ze veilig zijn voor wind en regen.

Terwijl eekhoorns normaliter in een nest verblijven hoog in de bomen, gemaakt van takken en bladeren, zoeken ze tijdens een storm ook beschutting in holle bomen. Eekhoorns en muizen slaan voedsel op in hun holen, zodat ze tijdens een storm niet naar buiten hoeven.

Egels graven een nest van bladeren in dichte struiken of onder houtstapels. Ze rollen zich op tot een stekelige bal om zichzelf te beschermen.

Vleermuizen zoeken beschutting in holle bomen, grotten of zolders en hangen ondersteboven om energie te besparen.

Insecten

Insecten zijn klein maar taai. Ze hebben verschillende manieren om een storm te overleven. Zo verstoppelen ze zich in de bodem. Mieren en kevers graven zich diep in de bodem of zoeken beschutting onder stenen en hout. Bijen en wespen sluiten hun nesten af en klitten samen om warmte vast te houden. Vlinders en libellen zoeken beschutting in dichte vegetatie of onder bladeren. En spinnetjes maken webben in beschutte hoekjes, zoals onder dakranden of in schuren.

Vissen en amfibieën

Vissen en amfibieën zoals kikkers, padden en salamanders hebben specifieke schuilplaatsen nodig tijdens een storm. Vissen zoeken beschutting in diepe delen van sloten, meren of rivieren, waar de stroming minder sterk is. Kikkers en padden graven zich in de modder of zoeken beschutting onder waterplanten. Salamanders en waterschildpadden graven zich in de bodem van poelen en wachten tot de storm voorbij is.

Stormen zijn een natuurlijk verschijnsel, maar ze kunnen wel levensgevaarlijk zijn voor dieren. Door schuilplaatsen te creëren in je tuin of omgeving, kun je een groot verschil maken voor de lokale fauna. Of het nu gaat om een nestkast voor vogels, een egelhuis of een insectenhotel, elke kleine actie helpt! Je hoeft geen groot natuurgebied te hebben om dieren te helpen. Ook in een tuin, op een balkon of zelfs op een vensterbank kun je een veilige schuilplaats maken!

foto: Aad van Diemen, herfsttijloos

Heb je nog recycle materiaal voor de informatiekraam?

Voor onze informatiekraam, die bij diverse evenementen en wandelingen staat, kunnen we uitgelezen exemplaren van Natuursignalen en het blad IVN Mens en Natuur heel goed gebruiken om uit te delen. Heb je nog spullen, recycle ze en laat het weten via een mail naar wik@ivn-markendonge.nl. Je kunt je hier ook aanmelden om te helpen in de informatiekraam.

Big Jump 2027

RIA VOERMANS, AAD VAN DIEMEN EN JOOP VAN RIET

In heel Europa springen op de tweede zondag in juli om 15.00 uur mensen in het water om zo symbolisch aan te geven dat schoon water belangrijk is. Het is fundamenteel

foto: Joop van Riet

Herfsttijloos

De zon staat laag
aan een melkblauwe hemel
stralen steken door de nevel
mais kleurt al bruingeel
breedgeschouderd de eiken
vierkant rij ik een cirkel
gedachten ebben weg
ontsnappen onvindbaar
oneindig herfstig verdund

Aub, 2026

foto: Marjo Zodenkamp

dat deze actie internationaal is, want water houdt zich niet aan staatsgrenzen, zoals wij in deze droge zomer ondervinden.

IVN Mark & Donge heeft hier samen met de Belgen vanaf het begin in 2014 aan meegedaan. Na de Coronacrisis is daar een dip in gekomen, maar sinds 2023 is het initiatief weer opgepakt door de Vereniging Markdal en het Vlaamse Natuurpunt Markvallei. Sinds die tijd wordt samen met de Belgen van Natuurpunt het ene jaar in België in het water van de Mark gesprongen en het andere jaar in Nederland. In 2026 was het in Nederland bij de Schele Brug. Zie foto.

Komend jaar wordt dus in België gesprongen, waarschijnlijk vlak over de grens in de Mark bij de Aschputten. De deelname van IVN'ers aan dit ludieke maar ook zo belangrijke evenement is wat ingezakt.

Volgend jaar wordt er op de dag van de Big Jump een landschapswandeling gehouden in de natuur rond de springplaats in België. Zwembroek, zwempak mee. Dat geldt ook voor het ontvangstcomité van IVN'ers dat daar klaar staat en andere "jumpers" die per fiets komen. Er zullen muziek, toespraken, eten, drinken, liederen en gedichten zijn! Als het zover is in 2027 herinneren wij jullie hier nog eens aan.

Onder de loep Cursuswerkgroep

CARLA NIEUWENHUIZEN

Een van de manieren om aan natuureducatie vorm te geven is via natuurscursussen. IVN Mark & Donge heeft een cursuswerkgroep, die dit verzorgt voor volwassenen. Voor kinderen heeft IVN Mark & Donge een speciale jeugdgroep voor kinderen van 7 tot 11 jaar, de Spitsmuisen. Voor jongeren vanaf 11 jaar is er ook een speciale groep, de Torenvalken, die in het vorige nummer van Natuursignalen in deze rubriek aandacht kreeg.

Cursussen

De cursuswerkgroep is een grote groep van 18 vrijwilligers met veel natuurkennis, die ze graag aan anderen wil overdragen.

De werkgroep organiseert 2 keer per jaar in Bavel en/of Oosterhout de Cursus 'Blik op Natuur', de zogenaamde voor- en najaarscursus. Daarnaast zorgt de cursuswerkgroep voor de hele organisatie daaromheen. Een ervaren lid van de werkgroep verzorgt bijvoorbeeld de aanpassingen in het cursusboek en een ander lid verzamelt het praktijkmateriaal dat tijdens de cursussen in de pauzes kan worden bewonderd. Alles bij elkaar een leuke en omvangrijke klus, die volgens Karin Vennegoor, naast bestuurslid ook al jaren lid van de werkgroep, met zijn allen goed te doen is.

Doel van de cursussen is om mensen op een speelse manier en vol verwondering naar de ons omringende natuur te laten kijken. En dat niet alleen theoretisch op de 6 lesavonden, maar ook tijdens de 3 gezamenlijke begeleide excursies op zaterdagochtend en de avondexcursie, die op 2 locaties wordt gehouden. Karin Vennegoor: 'de excursies worden zo gewaardeerd dat sommige deelnemers

zelfs graag op beide locaties aan de avondexcursie willen deelnemen'. De natuurscursussen zijn meestal volgeboekt en de werkgroep ziet het animo en de interesse in de cursussen de laatste jaren enorm toenemen. Volgens Karin is juist het zelf dingen ontdekken zo'n meerwaarde van de cursussen. 'De verbaasde reactie van mensen tijdens de cursus en de verwondering, daar is waar we het voor doen. Als we mensen bijvoorbeeld achteruit zien deinzen als ze met een vergrootglas een insect bekijken, daar hebben we soms wel plezier om. Er wordt ook veel gelachen tijdens de cursussen. Lessen waarin de voortplanting van dieren het onderwerp zijn, brengen altijd wel hilarische momenten teweeg. Maar ook als we aan het eind van de cursus een soort 'wie ben ik'-spel gebruiken om elkaar vragen te stellen geeft dit vaak hele grappige momenten.' De najaarscursus is onlangs weer van start gegaan.

Karin haalt veel voldoening uit haar vrijwilligerswerk voor de cursuswerkgroep.

'Het is een beetje mijn 'werk' geworden. Organisatorisch bezig zijn en dingen regelen vind ik leuk om te doen. Ik vind het belangrijk dat mensen de waarde van de natuur zien en beleven en dat moet wat mij betreft behouden blijven. Ik krijg soms het gevoel dat de verbondenheid met de natuur een beetje is weggegaan. De waardering voor de natuur aanwakken en doorgeven vind ik belangrijk. Om dat samen met een groep enthousiaste mensen te doen geeft mij een kick en energie om dit te blijven doen.

Omdat we een groot team hebben, met sinds dit jaar een aantal nieuwe leden erbij, kunnen we de lasten verdelen en dat is prettig. Werkgroepleden nemen op sommige punten steeds meer initiatief en komen met nieuwe ideeën en dat is fijn om te merken. Aan het begin van het jaar organiseren we een winteruitje en aan het einde van de zomer een teamtentje, verzorgd door enkele leden van de werkgroep. Naast de gezelligheid zorgt dit ook voor groepsbinding.'

foto: José Kool, bruine kikker

Natuurgidsenopleiding NGO

Behalve de cursussen organiseert de cursuswerkgroep 1x per 4 jaar de Natuurgidsenopleiding (NGO). Dit is dé interne natuureducatieve en duurzaamheidsopleiding voor IVN'ers. Om deze opleiding te kunnen volgen moeten deelnemers lid zijn of worden van het IVN en liefst de voor- en/of najaarscursus gevolgd hebben. De NGO duurt ruim anderhalf jaar en omvat een intensief programma met 36 lesavonden, 30 buitenbijeenkomsten en een praktijkweekend. Na afronding van de opleiding is iemand bevoegd om namens het IVN rondleidingen in de natuur te verzorgen.

Op 5 april 2027 start de volgende opleiding. Op 23 november 2026 organiseert de werkgroep een informatieavond over deze opleiding. Er is plaats voor maximaal 32 personen, dus mocht je geïnteresseerd en enthousiast zijn om deze opleiding te volgen en een vrijwilligersrol binnen IVN Mark & Donge te vervullen kijk dan eens op de website <https://www.ivn.nl/afdeling/mark-donge/cursussen-over-de-natuur/ivn-natuurgidsenopleiding/> waar alle informatie en het inschrijfformulier te vinden is.

Ledendag IVN Mark & Donge

Op 15 augustus jl. vond de jaarlijkse ledendag van onze vereniging plaats. Ieder jaar organiseren we zo'n dag voor alle leden om op een informele actieve manier elkaar te ontmoeten tijdens een leuke activiteit of een bezoek aan een bijzondere locatie.

Dit jaar was dat tijdens een bezoek aan twee agrarische bedrijven in Stadsbos 013 ten zuidwesten van Tilburg. Deze bedrijven voeren een natuurinclusief beleid. Een leuke en leerzame dag.

foto: Joop van Riet, de biologische boeren houden ook voor eigen gebruik een aantal gekleurde biggen. Die genieten eerst van een goed leven in modder en natuur.

foto: Joop van Riet, IVN'ers worden uitgedaagd om een hooibaal op de stapel te steken

Geelpoothoornaar controversie

AAD VAN DIEMEN

Al eerder is in dit blad de geelpoothoornaar aan de orde geweest. Toen nog onder de naam Aziatische hoornaar. Het ging en gaat om een controversie tussen de imkers en hun belangenorganisatie (Nederlandse Bijenhoudersvereniging-NBV) enerzijds en entomologen/insectenkenners en hun organisaties (o.a. Nederlandse Entomologische Vereniging – NEV en de overkoepelende insectenorganisatie EIS) anderzijds.

Zeer kort door de bocht geformuleerd komt het verschil in standpunt erop neer dat de bijenhouders voor optimale bestrijding zijn en de wetenschap zegt dat zulks uit oogpunt van behoud van biodiversiteit onnodig is en bovendien veel nevenschade meebrengt.

Inmiddels hebben de imkers in een aantal gemeenten in Nederland, waaronder Breda, steun voor bestrijding gekregen van het lokale bestuur. In enkele gevallen gaat het om forse bedragen van gemeenschapsgeld. Daarnaast heeft het NBV het publiek opgeroepen de geelpoothoornaar te doden. De gevreesde nevenschade blijft niet uit. De voorzitter van de sectie Hymenoptera (Vliesvleugeligen) waar de wespen toe behoren verwoordde het zo: 'Allerlei insecten worden door mensen gedood uit angst dat het een geelpoothoornaar is: stadsreus, gewone wesp, Euro-

pese hoornaar, maar ook bijvliegen, steenhommels, en zelfs junikevers! En allerlei vallen en soorten gif worden daarbij onoordeelkundig gebruikt. Een nest steenhommels wordt bijvoorbeeld bestreden met het insecticide Permethrine. In de buitenlucht (!) terwijl dat niet is toegestaan vanwege de langdurige giftige werking die alle insecten, het bodemleven, het waterleven, kleine zoogdieren en katten doodt gedurende drie tot vier maanden. Dus niet alleen die steenhommels, wat al erg genoeg is. Allerlei verdrinkingsvallen die – zelfs door enkele gemeenten – worden uitgedeeld aan burgers, waardoor veel andere insecten het leven laten. Doordat het via de gemeente gaat wordt zo'n actie gelegitimeerd. Want als met steun van een gemeente vallen worden uitgedeeld, dan zal het toch wel goed zijn? Mensen zullen oprecht blij zijn dat ze iets goeds kunnen doen. Ik geloof niet dat het kwaadwillendheid van mensen is.'

Wie het uitgebreide standpunt van de wetenschap wil lezen wordt verwezen naar <https://www.hymenovaria.nl/standpunt-aziatische-hoornaar/>.

De vrees van de insectenkenners dat veel nevenschade zou optreden is bewaarheid geworden. Een andere uitspraak van de wetenschap dat bestrijding zinloos is, gezien de ervaringen elders, lijkt ook te gaan kloppen.

foto: Aad van Diemen, geelpoothoornaar (*vespa velutina nigrithorax*)

Strijbeekse beek internationaal

JOOP VAN RIET

foto: Joop van Riet, Meanderende Strijbeekse beek, links Vlaams akkerland, rechts SBB ecologische zone. Amper zichtbare beek op 2 meter onder maaiveld.

Onze vrienden van het Vlaamse Natuurpunt Markvallei trokken via de Adviesgroep BromN aan de bel voor hulp. Het ging om een bedrijfsontkalkeling op de Vlaamse oever van de Strijbeekse beek. De aanvraag van een loonwerkbedrijf lag al bij de gemeente Hoogstraten en de reactietermijn was bijna verlopen.

De Strijbeekse beek is de gezamenlijke grensrivier en moet op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water al eind volgend jaar van goede ecologische kwaliteit zijn. Daar worden door beide landen in het overkoepelende Maasbekken- en het Merkske-overleg plannen voor ontwikkeld, die nog niet concreet zijn.

De Nederlandse oever is bestemd als Ecologische Verbindingszone en recent ook als 250 meter brede anti-stikstof zone in het nieuwe plan van het kabinet en de minister. Ook aan de Vlaamse kant gelden landschappelijke uitgangspunten en dat is van belang, want een natuurlijke beek heeft twee ongerepte oevers. En door de voorgenomen bouw van een bedrijfshal voor grote grondverzetmachines op de plaats van vroegere illegale (varkens)stallen wordt een ecologische ontwikkeling geblokkeerd. Een bedrijf met veel grondverzetmachines past daar niet in die smalle oeverstrook van 50 meter, die veel natuuropotentie heeft zoals aan het zuivere kwelwater te zien is.

Reden voor De Groene Koepel, IVN Mark & Donge, Natuur Milieu Vereniging Markkant, de Brabantse Milieu Federatie en de zeven verenigingen van Natuurplein de Baronie om hun bezwaren aan de gemeente Hoogstraten kenbaar te maken. Net zoals ook de Vereniging Markdal deed, want de Strijbeekse beek is tot nu toe bij het natuurherstel van het Markdal nog het stiefkindje gebleven. Het valt wel onder het beheer van Staatsbosbeheer, maar herstelplannen samen met het waterschap en de provincie zijn nog niet bekend. Pikant is dat het plan voor een bedrijfshal bij de meanderende Strijbeekse beek afkomstig is van een gerenommeerd Nederlands loonbedrijf dat in opdracht ook vakkundig veel grondverzet voor natuurontwikkeling uitvoert. Maar al met al is nu allereerst in een gezamenlijke 'internationale' actie grenzeloze steun aan onze Vlaamse vrienden van Natuurpunt gegeven.

Voor het vervolg is het Waterschap via de BromN gevraagd om in het Merkske- en Mark-overleg van september de Strijbeekse beek op de agenda te zetten, ook natuurverenigingen nemen daaraan deel. Nu het natuurherstel van het Markdal bijna is afgerond, is een centrale vraag hoe ontwikkelingen aan de Vlaamse kant dit kunnen borgen en versterken, vooral met het oog op de waterkwaliteit. Na ruim 10 jaar kan het Merkske-overleg onder leiding van de Provincie Antwerpen en de Brabantse Delta hiervoor een nieuwe impuls gaan geven.

Let's talk about paddenstoelen

MARJAN AUWERDA

Paddenstoelen worden al snel geassocieerd met de herfst, het jaargetijde dat deze vruchtlichamen uit de grond schieten. Maar deze wonderlijke verschijningen zijn slechts een klein onderdeel van het geheel.

Waar schimmels eerder nog werden ingedeeld bij de planten, hebben ze tegenwoordig in de taxonomie een eigen rijk. Ondertussen is bekend dat schimmels evolutionair gezien dichter bij dieren staan, dan bij planten. Daarbij maken lang niet alle schimmels paddenstoelen als vruchtlichaam.

De schimmels zijn een belangrijke groep organismen in onze bodem. Ze vormen hier een wijdverbreid netwerk, samen met de wortelstelsels van planten en bomen. Het web van ondergrondse schimmeldraden (hyfen), vormt een zwamvlok (mycelium). Omdat schimmels niet zelf aan fotosynthese kunnen doen, hebben ze geen eigen energievoorziening. Ze zijn dus, net als dieren, afhankelijk van planten voor hun energie. De hyfen scheiden enzymen uit, die organisch materiaal afbreken. Hier halen de schimmels hun energie en bouwstoffen uit. Planten maken ook gebruik van de bouwstoffen die hierbij vrij komen en hebben daarom graag bepaalde soorten schimmels bij hun in de buurt groeien. Daarom zie je vaak specifieke soorten paddenstoelen bij bepaalde bomen staan. Denk bijvoorbeeld aan vliegenzwammen bij berken of amethystzwammen bij beuken.

Ondergronds gebeurt er nog meer. Zodra een spore uit een paddenstoel op een geschikte ondergrond terecht komt, gaat deze groeien. Ze maken hyfen die een mycelium vormen. Een spore is vergelijkbaar met een geslachtscel en bevat maar één set chromosomen (haploïd). Wanneer hyfen tegen andere hyfen van dezelfde soort aangroeien, versmelten ze samen en groeien als één geheel verder. Bij planten en dieren versmelten na de bevruchting de beide celkernen tot één celkern (diploïd). Echter bij schimmels blijven de beide sets chromosomen van elkaar gescheiden in hun eigen celkern. Wanneer de omstandigheden goed zijn, gaat dit gezamenlijk mycelium een soort bolletjes vormen. Dit is het begin van de paddenstoel. Wanneer er voldoende water is, bijvoorbeeld na een regenbui, zuigt

foto: Lieneke Steijn, mycelium op hout

foto: Lieneke Steijn, duivelsei met mycelium

dit bolletje zich vol met water als een spons en schiet de paddenstoel uit de grond. In het gedeelte waar de sporen gevormd worden, het kiemvlies, zijn de celkernen samen-gevoegd. De sporen die hier gevormd worden, zijn dan weer voorzien van één set chromosomen.

Schimmels hebben nog een eigenaardigheid bij de voortplanting. De kans dat een mycelium een ander mycelium van het eigen geslacht tegenkomt, is vrij groot wanneer er twee geslachten zijn. Daarom hebben schimmels evolutionair meerdere geslachten ontwikkeld. Wanneer je dan een ander mycelium tegenkomt, is de kans ineens veel groter dat het een ander geslacht betreft dan jijzelf. Dus er zijn geen mannelijke en vrouwelijke schimmels, maar verschillende mating types.

Bewonder komende herfst veel mooie paddenstoelen en bedenk dat dit slechts een momentopname is van de voortplanting van deze schimmels die feitelijk het hele jaar ondergronds aanwezig zijn.

Een greep uit de wandelingen van komend seizoen!

Zondag 27 september 13.30 – 15.00/15.30 uur
Familiewandeling Boswachterij Dorst, Oosterhout
Thema: op zoek naar diersporen

Zondag 18 oktober 10.00 – 12.00 uur en 13.30 – 15.30 uur
Familiewandeling Boswachterij Dorst
Thema: paddenstoelenwandeling

Zondag 15 november 9.00 – 10.30/11.00 uur
Vogelwandeling Bleeke Heide, Chaam
Thema: overwinterraars

Zondag 6 december 10.00 – 11.30/12.00 uur
Natuurwandeling Mastbos, Breda
Thema: bos van toen en later

Zondag 27 december 13.30 – 15.00/15.30 uur
Eindejaarsplantenjacht, Bavel
Thema: welke planten bloeien in de winter?